

Illustrator Kees van Scherpenzeel neemt afscheid

Het aloude illustratiewerk is niet meer

door Sophia Geuze

De werkkamer van illustrator Kees van Scherpenzeel op twee hoog is een geordende bonte verzameling van boeken, illustraties en bijzondere voorwerpen. Houten lokeenden hangen voor de boeken van Rien Poortvliet en boeken over de jacht. Vanwege gezondheidsproblemen heeft Van Scherpenzeel vorige maand besloten niet langer in opdracht te werken. Maar op een goede dag pakt hij het penseel weer op.

Op dit moment gaat het illustreren niet meer. De reuma speelt hem te veel parten. Daarbij komt dat zijn tekenhand net is geopereerd. De illustraties die Van Scherpenzeel maakte, liggen netjes opgeborgen in een witte ladekast. „Ik ben een illustrator, geen kunstenaar.” Het verschil vindt hij moeilijk te omschrijven. „Misschien is het een gevoelskwesie.” Het kunstenaarswereldje is hem te wazig. Hij wil kunnen leven van zijn werk. „Dat is me ook altijd gelukt.”

Zijn droom was natuurtekenaar worden, net als zijn grote voorbeeld Rien Poortvliet. Van Scherpenzeel werd daarvoor te laat geboren. „Het is te duur geworden om rijk geïllustreerde boeken uit te geven.” Als het even kan, beeldt hij wel dieren af. Op de omslag van de streekroman *Tussen wilg en riet* vliegt bijvoorbeeld een groep eenden over. De ponyserie *Lisa en Summer* van Suzanne Kneigt is hem op het lijf geschreven. Natuurkenners onder collega's herkent hij direct. „Het verenkleed van de eenden past niet altijd bij het seizoen van de planten eromheen. Daar kan ik wel om lachen.”

Rien Poortvliet gaat de geschiedenis in als de kaboutertekenaar, terwijl hij veel meer maakte. Zelf loopt hij gevaar de Hans Mijnders-illustrator te worden. Hoewel hij graag met Mijnders samenwerkt, zou hij dat jammer vinden. „Ik heb veel meer gedaan. Ik illustreerde reclames, bijvoorbeeld herfstposters voor C1000, ik maakte ook auto-emblemen.” Voor *Panorama* – „toen nog een gezinsblad” – was hij reizend tekenaar. „Ik bezocht samen met een verslaggever mooie plekken en maakte illustraties bij zijn verhaal.” Zijn stijl is herkenbaar. De figuren zien er vrolijk en levenscecht uit. Vaak stonden zijn eigen dochters voor. Het zijn de

deadlines die hem opbreken. „Het werken onder tijdsdruk kon ik niet meer. Ik wil niet de sukkel worden die elke keer om een week extra moet vragen. Het aloude illustratiewerk is er niet meer. Vroeger had je langer de tijd. Nu weet je ongeveer waar het boek over zal gaan en moet je aan de slag, want de aanbiedingscatalogi moeten vol.”

Oorbel

Van Scherpenzeel zegt wat hij vindt en probeert iedereen in zijn waarde te laten. „Daarom kon ik illustreren voor de Vogelbescherming en zelf jagen”. En als gereformeerde jongen voelde hij zich thuis bij reformatorische uitgeverijen als De Banier en Den Hertog. „Het gaat erom hoe je met mensen omgaat, niet om hoe vaak je in de kerk zit.” Hij heeft zich wel verbaasd over de versplintering en regels onder christenen. „Ik had een meisje getekend met een knopje in haar oor. Het oorbelletje moest weg. Toen ik vroeg of er iets niet zou mogen, kreeg ik een hele lijst terug. Mijn getekende kinderen hebben nu nooit sieraden, maar ook zonder oorbellens kunnen ze er modern uitzien. Het is een concessie, maar iedereen is er tevreden mee.” De illustrator doet alleen ontmoetingen waar hij vrede mee heeft. „Ik kreeg een keer de

vraag om dikbilkoeien te tekenen, maar dat wilde ik niet.” Hij heeft moeite met de manier waarop met deze dieren wordt omgegaan. Lijden en verdriet beeldt hij ook niet af. „Kinderen zitten niet te wachten op een droevige omslag. Er is altijd wel iets leuks te tekenen.” Hij wil het lijden niet wegpoetsen. „Het is deel van mijn opvoeding. Je moet gewoon doorgaan en het doen met wat je hebt. Het heeft geen zin om depressief te worden. Misschien is het Gods leiding, maar je hebt zelf ook verantwoordelijkheid. Je moet de omstandigheden zo goed mogelijk maken en geen slachtoffer worden. Als er iets wegvalt, komt er weer iets anders voor in de plaats. Ik was altijd buiten. Ik mende paarden en zeilde. Nu kweek ik bonsaiboompjes en voer ik de vogels het hele jaar door.” En omdat hij niet op vakantie kon afgelopen zomer, plantte hij een oljboom in de voortuin.

Leerproces

Hij geeft toe dat omgaan met tegenslag een leerproces is geweest. „Ik ben van de koude grond. Ik laat het niet merken. Ik sta wel eens in de polder de koeien uit te schelden. Die zegen toch niets terug. Wat heb je eraan je hele gezin chagrijnig te maken. Als ik dat ben, ga ik naar boven en zeg dat het niet ver-

standig is om op mijn werkkamer te komen.”

Van Scherpenzeel is een vechter. Hij maakt zich hard voor het vak. In de brief waarin hij aankondigt niet meer in opdracht te zullen illustreren, schrijft hij aan zijn collega's: „Ik weet wat het jullie kost om steeds maar aan nieuwe verwachtingen te moeten voldoen, een ongewis leven te leiden waarin je steeds de kans loopt door critici afgebrand te worden. Potlood- en penseelkoelies, ik neem diep mijn platte pet voor u af, uit respect.” „Het is niet alleen de kritiek van critici-casters”, legt hij uit. „Ik ken illustratoren die zo bang zijn hun werk te verliezen, dat ze soms tot vier keer toe een nieuwe omslag maken voor een bedrag waar ik niet eens voor ga zitten. Dat stuit me tegen de borst.” Christelijke uitgeverijen bieden hun boeken te goedkoop aan, vindt hij. „Dat gaat ten koste van de illustraties. Het wordt ook te veel een eenheidsworst, omdat schrijvers bij verschillende uitgeverijen zitten. Bij seculiere uitgeverijen is dat niet gebruikelijk.”

Als hij een goede dag heeft, zal hij het penseel zeker in de verf doppen. Prentenboeken maakte hij nog niet eerder, maar hij heeft er al wel twee bedacht. „Ze gaan over dieren, hebben een boodschap en geen deadline.”

Brief

Kees van Scherpenzeel (1955) studeerde kunst en illustratietekenen in Amsterdam aan de Rietveld Academie. Hij groeide op in Oude Wetering in een gereformeerd gezin. Van Scherpenzeel woont nu met zijn vrouw en drie dochters in Hoogland. Zijn vrouw werkt als hartfalenverpleegkundige in het Meanderziekenhuis.

Vorige maand schreef hij een brief naar vrienden, familieleden en vakgenoten met de mededeling niet meer in opdracht te werken. Zijn gezondheid laat het niet langer toe. Hij kreeg posttraumatische dystrofie, een beroerte en reuma. En vorige maand volgde een operatie aan de hand waarmee hij tekent.

Dertig jaar heeft Van Scherpenzeel geïllustreerd voor tijdschriften (*Libelle*, *Panorama* en het blad van de Vogelbescherming), bedrijven en uitgeverijen (*Kluitman*, *Leopold*, *De Fontein*, *De Banier*, *Den Hertog*, *Callenbach*). Hij illustreerde ruim 250 boeken. Van streekromans en kinderboeken tot gedichtenbundels van Ivo de Wijs en medische boeken van Ria Bremer en het standaardwerk over hazen, *Heer Lampe, de Europese haas in Nederland*. „Op dat boek ben ik het meest trots, omdat het een heel project was om het voor elkaar te krijgen. Heer Lampe is jagerstaal voor haas.” Van Scherpenzeel werkt met verschillende technieken. „Ik gebruik plakkaatverf en aquarel door elkaar.” De computer komt er niet aan te pas. Zijn arts raadde hem aan naar een warmer oord te verhuizen. Maar zolang zijn kinderen in Nederland zijn, blijft hij er liever ook.

FOTO NEDERLANDS DAGBLAD/JACO KLAMER
ILLUSTRATIES KEES VAN SCHERPENZEEL

